Lieta Nr. C05041611

PAC - 0289/2014

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2014.gada 16.jūnijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis R.Grāvelsiņš

tiesnese D.Jansone

tiesnese M.Senkāne

ar sekretāri K.Merlaju

piedaloties prasītāju /pers. A/ un /pers. B/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei M.Priedītei un atbildētāja /pers. C/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam E.Atlācim

izskatīja atklātā apelācijas instances tiesas sēdē civillietu /pers. A/ un /pers. B/ prasībā pret /pers. C/ par dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu, sakarā ar /pers. A/ un /pers. B/ apelācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2012.gada 2.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. A/ un /pers. B/ 2011.gada 12.septembrī cēluši Vidzemes apgabaltiesā prasību pret /pers. C/ par dāvinājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu.

Prasības pieteikumā norādīts sekojošais:

[1.1] Prasītājiem/pers. A/ un /pers. B/ piederējis nekustams īpašums /Nosaukums /, Brenguļu pagastā, kuru ar 2006.gada 17.augustā noslēgto dāvinājuma līgumu viņi uzdāvinājuši savam mazdēlam /pers. C/,

Pamatojoties uz noslēgto dāvinājuma līgumu, /pers. C/ īpašuma tiesības uz minēto nekustamo īpašumu /Nosaukums / nostiprinātas Brenguļu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā.

[1.2] Dāvinājuma līgums noslēgts pret atbildētāja apsolījumu gādāt par dāvinātājiem un uzturēt nekustamo īpašumu, kad prasītāji to paši vairs nespēs. Taču atbildētājs kopš dāvinājuma līguma noslēgšanas nav sniedzis prasītājiem solīto palīdzību, kaut arī viņu veselības stāvoklis ievērojami pasliktinājies, vienīgi sākumā dažas reizes atbraucis ciemos, kā arī nav reaģējis uz vairākkārtējiem prasītāju rakstiskiem palīdzības lūgumiem.

Tāpat atbildētājs nav pildījis arī apsolījumu uzturēt viņam uzdāvināto strīdus nekustamo īpašumu. Sertificēta speciālista 2010.gada 10.decembrī sastādītais akts apliecina, ka mājā esošās podiņu krāsnis un plīts ir uz sabrukšanas robežas un neatbilst ugunsdrošības noteikumu prasībām, līdz ar ko prasītāji nevar šīs apkures ierīces lietot. Pašvaldības komisijas 2010.gada 21.oktobrī sastādītais akts savukārt apliecina, ka pie mājas augošā liepa ir sašķēlusies un var uzgāzties mājai.

[1.3] Prasības pieteikumā, pamatojoties uz Civillikuma 1., 5., 1439., 1919., 1930., 1931., 2096. un 2105.pantu lūgts atcelt minēto 2006.gada 17.augustā noslēgto dāvinājuma līgumu; dzēst nostiprinājuma ierakstu Brenguļu pagasta zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs /par /pers. C/ īpašuma tiesībām; atzīt /pers. A/ un /pers. B/ īpašuma tiesības līdzīgās daļās uz minēto nekustamo īpašumu /Nosaukums /, kadastra Nr./numurs /, kas sastāv no zemes gabala 1,6 ha platībā un uz šī zemes gabala izvietotā namīpašuma, kā arī piedzīt no /pers. C/ tiesāšanās izdevumus.

[2] Atbildētājs/pers. C/ iesniedzis lietā rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka viņš prasību neatzīst un uzskata to par nepamatotu.

[2.1] Paskaidrojumos norādījis, ka viņam nav izprotama prasītāju rīcība, ceļot pret viņu šāda veida prasību. Visi uzlikumi ir izteikti dāvinājuma līguma 4.1. punktā, kurā noteikts, ka dāvinātājiem ir tiesības līdz mūža galam netraucēti un brīvi lietot īpašumu, tajā dzīvot un deklarēt savu dzīvesvietu. Savukārt 4.2.punktā noteikts, ka apdāvinātajam nav tiesību īpašumu atsavināt un ieķīlāt, vai citādi apgrūtināt bez dāvinātāju iepriekšējas rakstiskas, notariāli apliecinātas piekrišanas.

Faktiski prasība viņa ieskatā celta ar mērķi atteikties no pielīgtajām saistībām, kam nav nekāda pamatojuma. Pirms darījuma noslēgšanas prasītāji paskaidrojuši, ka vēlas strīdus nekustamo īpašumu pārrakstīt /pers. B/ mazdēlam, lai nebūtu neskaidrību un lai viņu nāves gadījumā nekustamais īpašums jau tiesiski atrastos atbildētāja īpašumā.

[3] Ar Vidzemes apgabaltiesas 2012.gada 2.maija spriedumu /pers. A/ un /pers. B/ prasība noraidīta.

[3.1] Tiesa secinājusi, ka minēto dāvinājuma līgumu nav nekāda pamata pielīdzināt uztura līgumam, jo uz to dāvinājuma līguma pašā saturā nav nevienas norādes. Lai gan dāvinājuma līguma 4.1 punkts ir nosaukts kā Uzlikums, tomēr ne konkrētajā punktā, ne arī pašā līgumā uz Civillikuma 1928.pantam atbilstošajiem uzlikumiem vai pretpienākumiem attiecībā uz apdāvināto nekas nav norādīts. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka būtu pierādīta prasītāju griba 2006.gada 17.augustā slēgt nevis dāvinājuma līgumu, bet uztura līgumu.

Dāvinājuma līgums ir personiskas dabas līgums, kas saistīts ar viena līdzēja, konkrēti dāvinātāja, īpašu labvēlību pret apdāvināto, pretī neiegūstot nekādu mantisku labumu. Likumdevējs ir piešķīris dāvinātājam personiskas tiesības, pastāvot zināmiem priekšnoteikumiem, atsaukt dāvinājumu (Civillikuma 1919.pants). Taču prasības pieteikumā nav norādīts uz apstākļiem, ka atbildētājs būtu apvainojis prasītājus vārdos vai darbos, vai būtu nodarījis viņiem svarīgu mantisku zaudējumu vai apdraudējis viņu dzīvības. Savukārt ar jēdzienu „atstāšana bezpalīdzības stāvoklī" saprotama dāvinātāja atstāšana tādos apstākļos, kuri objektīvi un salīdzinoši pēkšņi apdraud dāvinātāja dzīvību vai veselību, bet nevis kā apdāvinātā pienākums uzturēt dāvinātāju, pasliktinoties viņa materiālajai situācijai. Turklāt vēl ir nepieciešams arī konstatēt, ka atbildētājam pastāvējusi objektīva iespēja dāvinātājiem palīdzēt.

Prasītājiem, noslēdzot 2006.gadā apstrīdēto dāvinājuma līgumu, bija zināms mājas tehniskais stāvoklis, kā arī tas, ka atbildētājs kopš 2006.gada pamatā dzīvo un strādā Norvēģijā. Līdz ar to nav pietiekams pamats atzinumam, ka tieši atbildētājs ir atstājis prasītājus bezpalīdzības stāvoklī, un ka tieši viņam būtu pienākums un iespēja palīdzēt prasītājiem.

[3.2] Konkrētajā gadījumā jāņem vērā arī apstāklis, ka atbildētāja māte /pers. D/ ir bijusi gatava vienoties ar savu tēvu /pers. B/ un /pers. A/ par palīdzības sniegšanu, taču prasītāji no tās atteikušies.

Līdz ar to prasītāju sūtītajās vēstulēs paustais aicinājums atdot dāvināto īpašumu un atteikšanās no piedāvātās palīdzības faktiski ir vērtējama kā vēlēšanās atcelt tiesīgi noslēgto dāvinājuma līgumu.

[3.3] Par pamatu dāvinājuma līguma atcelšanai nevar būt arī arguments, ka prasītāji ir spiesti ieguldīt savus līdzekļus mājas uzturēšanā un remontā, kas pie zināmiem apstākļiem varētu būt vienīgi iespējamais pamats prasīt atbildētājam atlīdzināt prasītāju ieguldījumus viņa īpašuma uzturēšanā un labiekārtošanā.

[4] Prasītāji/pers. A/ un /pers. B/ iesnieguši apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, norādot, ka viņi uzskata to par nepareizu.

[4.1] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa sprieduma motīvu daļā nepamatoti norādījusi uz apstākļiem, kas nav prasības celšanas pamatā, kā arī sašaurināti piemērojusi materiālo tiesību normas.

Prasības pieteikuma pamatojumā tika lūgts atcelt dāvinājumu apdāvinātā rupjas nepateicības dēļ, ko tiesa nepareizi izvērtējusi, kā apdāvinātā pienākumu uzturēt dāvinātājus, pasliktinoties viņu materiālajam stāvoklim.

Dāvinājuma mērķis prasītāju izpratnē bija saņemt no atbildētāja pašu nepieciešamāko palīdzību un vajadzības gadījumā arī uzturu, proti, sakārtot īpašumu tādā stāvoklī, lai prasītāji būtu droši un neapdraudēti varētu izlietot dāvinājuma līguma 4.1.punktā pielīgto dzīvošanas tiesību, kā arī vecumdienās būtu nodrošināti ar dzīvošanai derīgu un apkurināmu mitekli. Prasītājiem nav citas dzīvesvietas, kur viņi ziemas laikā varētu pārcelties, lai būtu siltumā. Taču mājā esošā podiņu krāns un plīts neatbilst ugunsdrošības noteikumiem, ziemas laikā telpās esošā temperatūra var izraisīt cilvēka ķermeņa atdzišanu jeb hipotermiju, kas prasītājiem kā veciem cilvēkiem ir sevišķi bīstama. Tiesa šajā sakarā nav apsvērusi vai prasītāju vecums un veselības stāvoklis jau pats par sevi nenorāda, ka viņi atzīstami par personām, kuras atrodas bezpalīdzības stāvoklī.

Atbildētājs, kaut arī strādā ārzemēs, taču, ierodoties Latvijā trīs līdz četras reizes gadā, nav pat mēģinājis sazināties ar prasītājiem, elementāru praktisku palīdzību nav piedāvājis, kā arī nav iesniedzis nekādus pierādījumus par to, ka ienākumu trūkuma dēļ viņam nav bijis iespējams prasītājiem palīdzēt.

[4.2] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka prasītāji atteikušies no atbildētāja mātes palīdzības, jo nav iespējams atteikties no tā, kas netiek sniegts, kā arī nav vērtējusi vai šāds palīdzības piedāvājums ir reāls. Prasītāji atteicās slēgt vienošanos ar atbildētāja māti,

apmaiņā pret prasības pieteikuma atsaukšanu, jo viņa nav lietas dalībniece un nav pilnvarota izlīguma slēgšanai. Šāda vienošanās būtu formāla, jo netiktu pildīta. Tas neliedz atbildētāja mātei sniegt palīdzību prasītājiem, ko viņa nedara un par savu tēvu /pers. B/ neinteresējas. Pēc tam, kad īpašums bija uzdāvināts /pers. C/, atbildētājs un viņa māte pārtrauca satikties ar prasītājiem, kaut gan pirms tam visiem bija ļoti labas ģimenes attiecības. Pat ja dāvinājuma līgumā nebija ierakstīts apdāvinātā pienākums sniegt palīdzību dāvinātājiem, kad tā viņiem būs nepieciešama, apdāvinātajam ir morāls pienākums palīdzēt dāvinātājiem, kas ir gados veci un slimi cilvēki.

[5] Atbildētājs/pers. C/ iesniedzis rakstveida paskaidrojumus uz apelācijas sūdzību, norādot, ka viņš uzskata to par nepamatotu.

Motīvu daļa

[6] Noklausoties prasītāju /pers. A/ un /pers. B/ pilnvarotās pārstāves zvērinātas advokātes Mirgas Priedītes paskaidrojumus, kura apelācijas sūdzību uztur, atbildētāja /pers. C/ pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta Edgara Atlāča paskaidrojumus, kurš apelācijas sūdzību neatzīst, kā arī novērtējot liecinieces /pers. D/ liecības un lietas materiālus, Civillietu tiesu palāta secina, ka /pers. A/ un /pers. B/ prasība noraidāma.

[6.1] Nav strīda par faktiem, /pers. A/ un /pers. B/ ir labprātīgi uzdāvinājuši katrs savu ½ domājamo daļu no nekustamā īpašuma /Nosaukums / atbildētājam /pers. C/ saskaņā ar tiesīgi noslēgtu un notariālā kārtā apliecinātu dāvinājuma līgumu.

Pie tam uzlikums šajā gadījumā ietverts Dāvinājuma līguma 4.sadaļā, kurā noteikts tas, ka dāvinātājiem ir tiesības līdz mūža galam netraucēti un brīvi lietot īpašumu, tajā dzīvot un deklarēt savu dzīvesvietu, kā arī, ka apdāvinātājam nav tiesību īpašumu atsavināt un ieķīlāt, vai citādi apgrūtināt bez dāvinātāju iepriekšējas rakstiskas, notariāli apliecinātas piekrišanas.

[6.2] Prasītāji nav iesnieguši pierādījumus, ka, dāvinot strīdus nekustamo īpašumu, tiem bijuši citi mērķi, kā tie, par ko puses vienojušās dāvinājumā ar uzlikumu.

[6.3] Dāvinājumu var atsaukt tikai likumā noteiktajos gadījumos.

[6.4] Civillikuma 1919.pants, uz kuru pamatota prasība, paredz, ka dāvinājumu var atsaukt, ja apdāvinātais izrāda rupju nepateicību. Savukārt rupjas nepateicības jēdziens skaidrots šā panta otrajā daļā, kas nosaka, ka par apdāvinātā nepateicību jāatzīst dāvinātāja rupji apvainojumi vārdos vai darbos, viņam tīši nodarīts svarīgs mantisks zaudējums un viņa dzīvības apdraudējums, kā arī viņa atstāšana bezpalīdzības stāvoklī, ja bijis iespējams viņam palīdzēt.

[6.5] Civillietu tiesu palāta atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, vispusīgi izvērtējot lietā iesniegtos pierādījumus, to kopsakarā ar pušu sniegtajiem paskaidrojumiem un liecinieku liecībām, ka atbildētāja rīcību šajā gadījumā nevar vērtēt kā apdāvinātā rupju nepateicību, ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar ko pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai un tāpēc atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[6.6] Prasītāji nav pierādījuši dāvinājuma atsaukšanas (atprasīšanas) pamatu un līdz ar to prasība pamatoti noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Vadoties no Civilprocesa likuma 432., 433. un 434.pantiem, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta

n o s p r i e d a

/pers. A/ un /pers. B/ prasību pret /pers. C/ par 2006.gada 17.augustā noslēgtā dāvinājuma līguma atcelšanu un īpašuma tiesību atzīšanu uz nekustamo īpašumu /Nosaukums / Beverīnas novada Brenguļu pagastā noraidīt.

Spriedumu lietas dalībnieki var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā no tiesas noteiktās pilna sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā.

Sēdes priekšsēdētājs tiesnesis (paraksts) R.Grāvelsiņš

tiesnese (paraksts) D.Jansone

tiesnese (paraksts) M.Senkāne

NORAKSTS PAREIZS

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Civillietu tiesu palātas tiesnesis R.Grāvelsiņš

Rīgā 2014.gada 25.jūnijā